

Existence a bytí / Bytí a existence

O „bytí“ můžeme mluvit pouze a výhradně v případě „pravého jsoucná“, tj. jsoucná vnitřně integrovaného v jednotu. A protože každé pravé jsoucná je po celou dobu svého bytí událostným děním, které aktivně vykonává své bytí, můžeme také mluvit o jeho „existenci“: existo je odvozeno od ex-sisto, eventuelně od ex-sto, což je jen doslovným („otrockým“) překladem řeckého ek-sto, a tak je latinská ex-sistence doslovným (otrockým) překladem řeckého ek-stasis, což zase Heidegger překládá (a vykládá) jako „stát ven ze sebe“ (nikoli přesahovat se, transcendovat, protože to už by byla aktivita, výkon). O „existenci“ začal novým způsobem mluvit asi až Kierkegaard, a po něm to s určitými odchylkami začali opakovat tzv. filosofové existence. Od té doby přestalo platit to, co platilo až do té doby, totiž že existence byla chápána jako „faktický výskyt“. Z toho vyplývá, že dnes už nemůžeme ztotožnit výměry „všechno, co existuje“ a „úhrn“ (eventuelně „celek“) světa. Existence je časově omezená kontinuita událostného dění, a to na všech úrovních (i když nejzřejmější to je na příkladu živých bytostí, tj. organismů): není to „stav“, ale právě dění. Jsou při tom ovšem míněny pouze tzv. pravé události, tj. události, jejich integrita je vnitřního (= nepředmětného) původu (naproti tomu „události“ integrované zvenčí, ať už individuálně nebo kolektivně, budeme chápat jako „nepravé“, což ovšem vůbec neznamená „neskutěčné“. Tak kupř. nějaký biotop (třeba lužní les) je nepochybně skutečný, je však integrován velkým počtem nejrůznějších organismů, stromů, rostlin, živočichů, hub a plísní atd., a to s řadou různých efektů či výsledků; ještě složitější to je v případě událostí dějinných, které navíc předpokládají nezbytnou intervenci vědomí (tj. různých vědomí různých subjektů, a to nejen dějinných). V případě posledně jmenovaných nemůžeme mluvit o jejich „existenci“ v uvedeném novém významu, jenom o skutečnosti. O „faktech“ můžeme zase mluvit všude tam, kde jde o něco udělaného, vykonaného, vytvořeného (s odkazem na latinské *facere*). V případě pravých událostí nejde o „fakta“ ani v tom případě, kdy jde o nepopíratelný aktivní zásah nějakých činitelů, subjektů; tak např. zahrada nebo park jsou nepochybně výtvorem zahradníků, ale nikoli v tom smyslu, že je zahradníci jako takové udělali, vytvořili – vždycky tam jako nejdůležitější zůstává organická aktivita rostlin, keřů a stromů, které tam je možno zasít, zasadit a pěstovat, ale tak, aby samy dokázaly růst, kvést a přinášet plody, tedy – „existovat“. Existence tedy není ani stav, ani fakt (stejně jako ani bytí není stav ani fakt); existovat také nemůže pouhá „věc“, ani pouhý „předmět“. A tak dále. To všechno je ovšem velmi nesnadné dodržovat, a téměř nemožné prosadit v běžné mluvě, neboť se to ostře vymyká jazykovým zvyklostem (a nejen českým). Jde tedy o záležitost „vnitrofilosofickou“ v první řadě.

(Písek, 120922-1.)